

**ELHUNYT KUBÍNYI ZSUZSA,
A NÁDASDY KÁLMÁN ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ÉS ÁLTALÁNOS
ISKOLA ZONGORATANÁRA,
AKI 36 ÉVIG DOLGOZOTT AZ INTÉZMÉNYBEN**

**Kubinyi Zsuzsa
(1959–2026)**

Eleinte ütőhangszert tanított, majd szolfézst és zongorát. A zeneoktatás előtt komoly népzene kutatói tevékenységet végzett a Zenetudományi Intézetben. Zenepedagógiai és zenetudományi írásokat publikált a Parlando zenei folyóiratban, valamint a Nádasy iskola honlapján.

Kubinyi Zsuzsa a tanítás és a zongorakíséret mellett rendszeresen előadóművészként is tevékenykedett. Hallhattuk őt önálló szólóesteken, tanári koncerteken, kamaraprodukciónokban, illetve tanítványok partnereként.

A művészet és a növendékek iránti végtelen alázat, szerénység és szolgálatkészség jellemezte.

Évek óta ő tanította a B tagozatos szolfézscsoportokat, akiket magas szinten készítette fel zenei pályára. Ezt a rengeteg pluszmunkáját örömmel végezte, sikereit szakiskolás növendékeinek sora bizonyítja.

A háromévente megrendezett Kodály Zoltán Országos Szolfézs-és Népdaléneklési Versenyen 2023-ban tanítványa 3. helyezést ért el.

Mindezen tevékenységek elismeréseként kapta meg a 2022–23-as tanévben az ÉV TANÁRA díjat.

(Facebook)

KUBÍNYI ZSUZSA
**A ZENEOKTATÁS SZEREPE KORUNK KÖRÜLMÉNYEI KÖZÖTT:
MERRE HALADUNK VARRÓ MARGIT ÓTA?**
(A ZETA 2009. április 4-i Varró Margit emlékkonferenciáján elhangzott
előadás szerkesztett változata.)¹

A világ illatosított, színes műanyagból van, gombnyomásra elektronikusan működik, rendeltetése a kényelem és a jó közérzet, nagyon gyors, mobilra köthető, sok pénzbe kerül, de az élelmesebbje ingyen meghekkeli.

Felelőtlen, kiforratlan, igénytelen, tudatlan és arcátlan fogyasztói tömegtársadalmunk nagyjából ezt súgja gyerekeink fülébe. Arról persze, hogy mi vár rájuk, ha – mint hírlík – nem tanulnak meg rendesen írni, olvasni, szöveget érteni, *tanulni*, összefüggően beszélni, egy munkafolyamatnak sikerrel a végére érni, kommunikálni, az emberi viselkedésen eligazodni, túrni, küzdeni, felülkerekedni vagy veszíteni, semmit nem súg a társadalom.

Pedig a gyerekek, ha így haladnak, ebben a társadalomban el fognak bukni, hiába reméljük, hogy ezek is csak olyan sztereotípiák, mint amilyeneket a közgondolkodásban kifogásolunk. Talán igen, talán nem, mindenesetre a probléma tömegesen létezik. Nem tudom föltárni az okát, de látnivaló, hogy szellemi, mellesleg tárgyi környezetünket is átengedtük egy ponton az enyészetnek.

Milyen legyen a gyerekek nyelvi vagy fogalmi kultúrája, szövegértése, gondolati higiéniája, ha környezetüket nem létező nyelvű szörnyszülött szövegek szennyezik?! Ha Önök a lábaiknak a segítségével megkezdett, a mozgólépcsőn a továbbhaladás céljából kiválasztott úti irány szerint történő gépi közlekedési módot szándékoznak megvalósítani, kérjük, szíveskedjenek a saját

¹ Parlando 2009/3.

felelősségükre megtenni azt! (Létező, például magyar nyelven ezt úgy lehet közölni, hogy „Mozgólépcsőzés csak saját felelősségre!”.)

Láttam olyan *tanulásfejlesztő* pedagógiai kiadványt, melyet, feltehetően amerikai, „How to...” típusú eredetiből, nyelvhelyességi hibákkal fordított a névtelen szakfordító. Márpedig ezt a kiadványt a kiadó kiadta, a tanulási nehézséggel küzdő kisiskolások épülését célozva.

A tankönyvek, a napi sajtó, a média, a tudományos élet vagy akár az értelmiségi közbeszéd nyelve sem üti meg azt a mértéket, amelyre hivatkozva reálisan várhatnánk el szövegértést. Az iskola visszamutat a társadalomra, az alsó tagozatra, az óvodára, a szülőre, a televízióra, de közben a maga részéről annyira belenyugodott a tömegoktatás igénytelenségébe, hogy saját módszertani hitvallást jószerével már egyáltalán nem artikulál. Még regisztrálja és jelzi a tanuló balsikerét, de már nem akarja tudni, hogy mi lehet az oka. Ennélfogva tanulónk úgy hagyja majd maga mögött az iskolát, hogy nem ismert meg egyetlen tanulási technikát sem igazán, nem képes elemezni a saját teljesítményét vagy föltérképezni a maga értékeit, számba venni emberi, szellemi tartalékait, kideríteni személyes korlátait, végső soron nem tudja megmondani, hogy ki ő, hol áll, és merre tart. S mintha csakugyan zavarnák a gondolkodás áramütései, mihelyt adódik pár perc kényszerű tétlenség buszon, váróteremben stb., fülébe zajos zenét dugaszol, körülbástyázza magát minden létező tudálékos, gombnyomásos készülékkel, ül *on line* zsinórzatban, ebben a virtuális, érzékcsaló menedékben, mely egyformán véd külső és belső emberi tényezőktől, védhet is, hiszen üvegfalán minden emberi reflexió kicsorbul.

De ha bejelentkezne hozzánk a zeneiskolába ő, ez az ún. „részképesség-problémás” kisiskolás vagy kamaszkorú növendék, akkor fogadjuk nagy örömmel, hiszen – mint Nemes László nyilatkozta egyszer egy rádióinterjúban – "a zenetanulás összetartja a személyiséget". Próbáljuk meg tehát számba venni, hogy mivel is szolgálhatunk!

Ami azt illeti, Varró Margitnak és a magyar zenepedagógia más, hasonlóan nagy formátumú alakjainak a tevékenysége nyomán hatékony zeneoktatási modell jött létre Magyarországon. Ehhez már jó ideje fejlett intézményrendszer párosul, ideértve nemcsak a magas fokon demokratizálódott, egész országra kiterjedő hálózatot, hanem a törvényi szabályozást, a szakpolitikai irányítást vagy a

felmenő rendszert, a tantárgyi kínálatot, a melléktárgyi struktúrát, a tantervi és módszertani konszenzust, sőt a zeneiskolák könyvtári ellátottságát, a kiváló tankönyvek sorát, a zenepedagógiai kottatárat is. Európai összehasonlításban a magyar zeneiskola még ma is igen jól prosperál, még ha belülről nézve néha éppenséggel vegetálni látszik is.

Mivel járulhat hozzá például az intézményes szolfézsoktatás a személyiség fejlődéséhez? Íme a válasz címszavakban:

- Testi-nyelvi többszólamúság, illetve figyelemmegosztás több tevékenység közt (például a ritmusnév és a mozgás eszközével).
- Időzítés, „színrelépés”, válaszkészség, interaktivitás és improvizáció (például többszólamú, rögtönzött ritmus esetében).
- Összpontosítás, önkontroll és alkalmazkodás (például többszólamú ének keretében).
- Memorizálás hosszú és rövid távon (emlékezetből írás stb.).
- Megfigyelés, elemzés, értelmezés, identifikálás, tájékozódás a stílusban, a hangrendszerben, olyan mikrostruktúrákban, mint pl. a motívum, a szekvencia stb.

Aki tanítja, pontosan tudja, mennyivel több fog kockán, mint a hallás és a ritmusérzék vagy az írás- és olvasáskészség fejlesztése. Épp az a fajta komplex test- és valóságérzékelés, hajlandóság az interaktivitásra, kezdeményező- és reakciókészség, meghallgatása akár a csendnek is, az az értő igazodás, az a türelmes várakozás és önkorlátozás, aminek hiánya oly fájdalmasan visszavetette tanulóinkat a haladásban, az képezi a tárgy legfőbb hozadékát.

A hangszer- s benne a zongoratanítás osztozik a személyiségfejlesztés feladatán a szolfézzsal, sőt saját felségterületén nyilván konkurrál is vele. Például a billentyűzet a maga oktávelvű tagolásával, kromatikus/enharmonikus, áttekinthető skálafokaival mindjárt szemléletesebb képet nyújt a hangrendszer egészéről, mint a kotta. Nemcsak megjeleníti, hanem valós tapasztalattá mélyíti a hangmagasság minden definiált fokozatát, s ezzel segíti a kicsiknél az énekhang akaratlagos, jobb irányítását. Továbbá a hangszer mellett végzett műveletek fél- és egészhangokkal, illetve bármilyen hangközzel, serkentik a felfogást, edzik a fejszámolást. S miközben a billentyűzet egyre hosszabb darabját veszi birtokba a tanuló, térérzékelése és mozgáskoordinációja is egyre biztosabb.

Érdeemes néhány szót szólni a kétszisztémás kotta olvasásáról is, annál is inkább, mivel a zenei folyamat értő, hangról hangra történő nyomonkövetése már egyetlen szisztéma alapján is nagy teljesítmény. Két szisztémával, s főleg két különböző kulcsban olvasni egyidejűleg absztrakciók egész sorát indítja útnak, egyebek közt azáltal, hogy az egyik szisztéma valamely magasra helyezett hangja adott esetben mélyebb a másik szisztéma valamely mélynek ábrázolt hangjánál. A megfeszített, sokszoros absztrahálás előbb-utóbb megtérül a 7-8 éves gyermek egyéb olvasási vagy iskolai teljesítményében.

Maga a zongorázás vagy zongoratanulás pazar eszköztárát nyújtja a készségfejlesztésnek. A két kéz függetlenítése csak egy a komoly erőket mozgósító tényezők között, idetartozik még az akkordjáték, a kezünket „meghosszabbító” fölé-alátevés, a kétkezes faktúra memorizálása és főképp a polifonikus játék, amely szinte a teljes szellemi apparátust igénybe veszi, a halláskontrolltól a logikai struktúra áttekintésén át a legdifferenciáltabb műveletirányításig. De már a kezdők is kaphatnak rengeteg ösztönző impulzust, főleg a testérzékelésből származó öröm, a váll, a kar szabadsága, az ujjvégek tapintása révén, vagy a hajlékony gesztusokból, melyekkel a zene egyik-másik kiemelkedő, fontos hangköze után nyúlunk.

A gyakorlás mindennemű hangszeres tanulmány kulcskérdése. Megtanítani a gyereket helyesen gyakorolni annyi, mint önismeretre, önvizsgálatra, önkorrekcióna szoktatni, igényévé tenni a problémafeltárást, -megoldást, a tervszerű cselekvést és a módszerességet. Rámutatni egy-egy hibás pontra, hangra, mozdulatra stb. a tanár számára is tanulsággal szolgál, amely remélhetőleg beépül mindkettejük ismereteibe, kinek-kinek a maga céljai szerint.

Nyilván még számtalan további tényezőt említhetnénk, amelyeknek szerepük lehet a jellem fejlesztésében, de helyszűke miatt itt csak hármát emelek ki közülük:

Az első az egyszeri, megismételhetetlen, semmilyen radírral nem javítható, koncertszerű beszámoló arról, amivel egy hosszú munkafolyamat során, pár zenemű példáján gyarapodott a tanuló.

A második egy sajátos nyelv, amelynek szövegét szavak nélkül, de mégis érteni, dekódolni kell. Stílusát, szabályait, normáit meg kell ismerni, fordulataival személyes mondandót kell tudni közölni, hitelesen.

S végül mind közül a legfontosabb, hogy a tanuló a zene gesztusrendszerében felismerje az emberi viselkedés mintáit, melyektől többé nem tud, és nem is akar függetlenné válni, hanem ellenkezőleg: kénytelen reagálni rájuk, válaszolni, belemenni a dramaturgiába, belülről, az érzelem központjából szólni, és innen részesülni bármilyen kicsi zenemű bármilyen csekélyke katarziséból!

Összefoglalólag úgy fogalmazhatunk, hogy a *tömegszerűség* a magyar művészetoktatást is utolérte, és ez, bár demokratizálódást feltételez, s mint ilyen, pozitív fejlemény, mégis próbára teszi a tanár módszertani készségét. Tudomásul kell vennünk, hogy ez a munka nagyon sok szakmai önfeladással jár – bizony-bizony eszünkbe jut olykor, mennyivel jobb volna otthon Beethoven-szonátát gyakorolni! Viszont azt is látnunk kell, hogy milyen fontos korunk „részképesség-problémás” gyerekeinek a rendelkezésére állnunk! És ha már kinyomták a gombot, letették a távirányítót, és kihúzták a zsinórokat a fülükből, adjuk tudtukra, hogy a világ nem műanyag, hanem nagyon is szerves, és nem lehet meghekkelni!

Varró Margit különleges érzékkel bírt a prózai prezentáció területén is. Jól felépített előadásai és jól megtervezett szónoki stílusa minden hallgató figyelmét lekötötte és